

Հաշուով՝ իրարու վրայ դրեթէ Յ տարի կը հեռանան Սահականուշի որդեծնութեան տարիները :

Մեծ Սպարապետի եղբայրներու խոկ դիրքն ու գործունելութիւնն որոշ ժամանակամիջոցի մը մէջ, կը ցուցնեն թէ Վարդան վաֆտանէն աւելի աւարայրեան գարուններ տառածած զօրպարա մըն է առաջ ապահովագններու մէջ մասն, բայց մը վերը եւ ապիններ առած երբեմն փոթորկալից խիստ եղանակներու, երբեմն ալ ծիծաղկու ամիսներու մէջ երբ գարնանային եր ժամանակին եւ դաշտուն ծաղկակից, Արշավի մեր սրբունոյ յարարու բան մ'է քաջին տարիքը՝ իւր էն մեծ զործին պէտք է իրարարդ արձանադրուուծ դանել պատմական էլերուում:

Արդարեւ Վարդանի շահատակութիւնները
ոչ թէ 50, ոչ թէ 60, ոչ թէ 40 գարուններ ծծած
կարիքի մ'անուած կորովին մարմացաւմներն են
Եւս առկայն ինչ աւելի պահելի, ինչ աւելի կա-
խարդել քան այն գարուն մ'աշխայժմ, քան այն
թիւն մ'առանդ գույ, քան այն երթաւարդու-
թիւնը համանդ գույ, որ աւելուրի մը մէջ կը
վասի, կ'եռայ, կ'արտափայի:

ԵԶՈՒՄԱՐԱՆԿԱՆ

ԱՅԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏՈԶՈՒԹԻՒՆ

(८ -५ -३ -१ -२ -१)

18.

1. Հայ. դատաներ (կառ. եղ. 1. գելեմ
դուք, 3. - ե-դուք) վերէն “ա. պատճեն կը պա-
հանի հնդեւք. *րացի արձին եւ կը նշանակի
պահել, հաստատել, կցել, փոխարել, ինչպահ-
արգել” Spr. Abbh. 2, 149 բառեւ եմ. Հայ.
կը զիգբառառա ո ձայնի հիմոյ այնպէս կը բացարկեմ
որ Հայ. դա - հնդեւք. քը եր, ուր ուստին թ, իբր
նաևսդիր “վրայ” *քրծին պլակիերպաթիւնն է ջ
ձեռավ, հման. վլըս դուր: Այս թ-նախարիւնն զա-
դութ - հնդեւք. *րացին է, արման ընդարձակիզ
յին-վ, հաւառա առ եւ լայ-ն նոյն նշանակած
արմանեառն ապահով է իւ ո թիւ արձանադեռու

Հայ. պատեմա՞ւ ութմ = *p-pá-ghnemnt
 Վայ. գնելուն եր, հնմ. լսու. pacisor, -sci, pactus
 sum *դաշին հաստակել. Ըստ. -pacio = pactio
 Festus 830 Thewrewk de Ponor, pacunt XII
 ախտակներ, pax (-cis), pango, pagina, palus
 "ցից, բառ ծառաց" (Pfahl, poteau), pagus "կղզն
 երկիր, զաւա", compagēs "կապ, կապույտ-
 թիւն, (Fuge, joint), բոլոր շուկ քաղէ քաղ
 քաղ-ցի վայ ցա հուսան (Walde 440). Հայութ
 ձեւեց ըստ Walde յիշ. = զայտ շուկ ցե-
 տեց ին հնա թեաման

805. ἔτεροι μὲν πάχνη "τρηταῖς", (Reiffrimas) ζητεῖσιν. *πάχνη τε, ὥσπερ ἢ μητρ-

Ակր. *pāča-s*, *pāč-* “կապ, շռւն”, =
 Հնդեւր. *pāčo-s, *pāč-, *pājrā-s* “պինդ, թանձր,
 սեծլ, փայլըն”, (?) ա. հաեւ *Pischel* եւ
 Geldner Ved. Stud. 1, 90, Bechtel Haupt-
 probi. 262. Uhlenbeck Altind. Wörterb.
յիշեալ բաւին տակ *pāčro-s, ազ. *pas* “կապել”
 թօնին “զլթաներու” հաեւ, (ա.) Bartholomae
 Grundr. 1, 13) Հնդեւր. *pāč-էն, գերմ. *fanjan
 “բանել, անել, գութ. *fahan*, հրդ. *fahan*, երդ.
fangen, գութ. *fūlafahjan*” բաւախանարարութիւն
 առ. Հասուցանել, *fagys* “յարմար, հրդ. *fuoga*
Fuge” հրդ. *fah* “ծակ, խորչ նրդ. *einfach*
 եւայլն. բաւերու մէջ, ինչպէս լուս. *pango* - ո-
 միջն վերջաւորութեամբ: Իրեր. *cil* “համայ,”
 (Strachan, BB, 20, 24 *pāčhi, աղե “անդամ”
 *pāčio, կիւր. *aelod* “անդամ” *pagylas (Zupitac,
 BB, 25, 91) իրեր. *cicc*, *cic* “կապ, կլթայլ”
 *pagni (Stockes IF 2, 168) ձերքէն ծայ-
 դած էն. Հման. գեւ առ. ոաձ “ադայց,
 պով. *paž* “ախեսկորմ,” (Uhlenbeck, PBrB.
 22, 189), կմ. *požas* “ադայց, կըսածը, պօշտի
 *կել, առաջանել, յօթել” (Prellwitz’ պյշտում
 բաւին տակ)

sehr unsicher, die Vocale stimmen nicht".
Uk̥r: p̥-r zt kr̥-w-r *págros l *pogros w llw̥-l.
 Walde 441 f̥-r-t. „Auf eine mit pacisor
usw. gleichbedeutende Wurzel der e-o-Reihe
weist die Form kr̥-w-r“.

weisen ir. *or* „*juxfa, prope*“, cymr. *wng, wnge*, „*prope*“ (Brügmann, Festschrift für Stockes 31, Ber. d. sächs. Ges. 1901, 109), *hp.* *tinol* „*Ճաղկել*“, (Fick 2^t, 49), *Say.* *հօծ* „*իբիս*, *սեր*“ (Hübschmann, Arm. Gr. 1, 468) *ևալյուս* „*ևալյուս*“ (Fick 2^t, 49), *պատ* „*պատ*“ (Fick 2^t, 49).

Walde 508, Pedersen KZ. 39, 394) *բառերուն*
 մէջ: Հայ.՝ Դ-Ա-Ր- ։ Տնակեր.՝ *Պ-Ա-Լ-Ի-Ր- ։ Եր.,
 որից *Դ-Ա-Լ-Ի-Ր-, *Պ-Ա-Լ-Ի-Ր-, Եւ Լ-Ե-Ն-Լ-Ա-Վ- Դ-Ա-Լ-Ի-Ր-, հման.
 Հայ.՝ Պ-Ա-Լ ըստ Buggef KZ. 32, 27 ։ յան.
 ԴԱՅԱ, լաս.՝ *gloss.*, *Ձ-Ա-Վ-Ն ուեց դայեր (յան. ծայր)
 բառիք Ք այսին պղ-Ե-Խ ասիք, բայց ըստ Pe-
 dersen-Ք KZ. 39, 347 *ՈՒՄ-ԵՆ ԵՇ, *Ո Եւ Լ-Ե-Ն
 Վ-Ա-Վ- Պ-Ա-Լ-

3. *Iam serenus, *seres-no-s* **μεγήθως,*
ηρός, ομηρός, *τι* *seresco* **σερπεωτός*, *ινέος.*
ηρός, ξερός **ζερός* *αφρ.* *κιταρά-s* **μυρον-* *ξεμ-*
*υτ ***ksoros-p* *ξεμιναντούτην* *η-*. - Walde
 564, Hübschmann Arm. Gr. 1, 485, Bartholomae Stud. 2 33, Pedersen KZ 39, 428.

4. Pedersen *σανδαλίθιερ*. ήση. ἤτις
 (τις, τοῦτο) "τούτη, γενε. ἐρφας" *"σάρπη,* εὐαή
ζέων *ζανδαλίνωντελ* (ιν. γενε. χρώμα τε χρονά
 "τούτη, ἀγαθωραπ" *"σάρπη,* τε γενε. color "τούτη,
 αναλλ *"σάρπηστηρ"*) KZ. 39, 363 σων ἡν τε
σανδαλίθιερ τε κανεὶς αρθρωντελ ήτις ζεγη. ἤτις αν απενερ
 ζεντερη. **serphēn* ήσαν **serphōn* ήτις. ανα. ἤτις
 = **serphenios* ήτις αν *ζεντερη.* απρ. **sereph,*
 πο-η *serep* (ιν-η. *serpo* γενε. ἐρπω αηρ. *sarypati*
 τε γενε. (ιν. γε. α. Walde 566), ζεντε. *ζανδαλίνωντε*
 γενε. ἐρπης, τος "φερμπερεν φερμπερεν *σάρπη,*"
 οβετ εγω απολαγωραντελθιερ θρητη δηρητης ει, αν απενερ
 αητ, αητη, αητης ρωατερ έτετη-ειν γεων ειν τε
 Pedersenη ζεων ανειλητερετη. *apricus* απρετετε,
 απρετετη, αν *Aprilis* ρωατερετη ζεων *ζανδαλίνωντερετη*
 ειν (ιν. KZ. 39, 352, Walde-η σων αηλ 698 Nach-
 träge *apricus* ρωατη αητη).

5. Հանգեր. *ցօց ածկ-մ, եւ *իհրո բեր-
բ-մ, արմաններուն խառնուած ձեւն եր ըստ ին
*պից, որ իրեն րո-ը ՚իհը-րո-էն առնլով՝ օրի-
նակ եղաւ յետոյ շատ տարածուած -70- վեր-
ջանորութեան, հման. -Ե իդ. վերջանորութեան
ալ, որ սկզբանքար նոյնպէս՝ տեղայ եւ նման ար-
մաններուն վերջն ճայնաւոր կը կազմեր: ինչպէս
Pedersen KZ. 39, 352 § 16 ցայց տուած է,
հնգեր. ցր հայ. *Եր ե-րու, եզ. սեռ. որոյ բափ
մշ, որիք որուած են նաև իդը ուղուա առ յուն.
ձրգօծ, սկր. պիրաս ՚արօս, մարդ (Meillet. MSL.
9, 150): Հուալ, ինչպէս ու-լ բափ մշ (տ.
Pedersen KZ. 39, 347 § 13) լոր-են, միջին ծը-
պալով, Եր եւ տեղագիրութեամբ Եր = ըստ եղաւ
Հու-ի մշ:

Հայ. արդաւու ուրեմն **agrotvons* եւ արդաւու ասխափիրը **agro-ձեւին* շարունակութիւնն է:

6. **Леон Pedersen**, KZ. 39, 353 բառի մը
մէջ ունեցող -որ- աւ տեսափոխութիւն կը կատ

τε ομαρένο ήσαγ. πατέ-τι, τε πρ ιθ. απλ. τε ὑπωκάνωντες
πατέρων, γηνών. ἀνδρός, ἀνδρὶ Σηκερί.
*πατρών, *πατραι ἀπεκρόντης ήρης ημαντηστασιωνώντες
ηρηγόντης γηνών. ἀνδρὶ ἀπεκρήσαντες τις *πατρό-τις ιθηγόντες, οντηγόντες
ήρης ήρηγόντες θεούς ιθηγόντες ήρης ιθηγόντες ήρηγόντες
πατέρων ήρηγόντες, πατέρων ήρηγόντες ήρηγόντες
*πατρό-τις ιθηγόντες, πατέρων ήρηγόντες ήρηγόντες
(= ήσαγ. ήρηγ. *me'dhyososthē) φυσικής ιατρο-κακών
ιατρο-κακών ήρηγόντες ήρηγόντες ήρηγόντες ήρηγόντες
της φυσικής.

(Հ-Բ-Հ-Ե-Լ-Ի-Շ-Ա) ՀՈՒԿԱՍ ԽԱԴՐՈՒԹՎԱՆԵԱՆ

12

ՀԱՅ ՀԱՅԵՐԵՆԻ ՅՈՒԾԿԱԾ ԴԵՐԱՆԻՆԵՐԸ
ՀԱՏ Հ. ՊԵՂԵՐՄԱՆ

§ 14. *Ulkoos kunkenkäytäjät* (§ 4) *Sopimukset*

*e-to- եւ *ei-to առանձունական կրկին պարզու-

§ 14. Աերը խուցանք (§ 4) հսդիկեւը
*e-i-o- և *e-i-to գերաննական կրկին բարդու-
թեանց մասին: Այս երկուցն ալ հայերէնին մէջ
կր գունուին: Թէ (թէ) ձեւին քով կայ համանիչ:

ելիք. Եւ այս բառն է զօր կը գտնենք եւ-ելիք առջև-
թերպութեան մէջ: Մինչ բառն վերջինն այց-
նաւորն որ նիկած ըլլալու եր, նորէն վերանոր-
ուած է. Եւ թէ եւ-ելիք եւ թէ եւ-ելիք բառերուն
մէջ ն անյին պահուիլ եղած է նու բառին ազգե-
ցոթեամբը. այլոր հնդիկեւր. է մ'որ երկու ձայ-
նաւորաց մէջ եր՝ հայերէնին մէջ ի կու ասյ: Հայե-
րէնին մէջ շնորհութիւնն կը ցոլցածի այդ գրանուածի. հնդիկեւր. Եւ երկարաբառն մ' եաբր-
հայ լեզուի մէջ միւ կու ասյ: Բայս այդ կուն եւ
ու գերանուած ազգեցոթիւնն որ իւր ու ձայնը
պարտական է շշշման պարագայից. (Նոյն պարա-
գայից որոնք հնդիկեւր. Օ ձայնին փիփուելով պ-
ըլլալու պատճառն եղած են. Հմտ. Զ. Ռ. Վլ.
Sprachr. XXXVIII, 232թ): Խոչ ընդ հակառակութիւ-
նաստի հոգանեն ու գերանուածն է որ այդ գերա-
նուած ազգեցոթեան ենթարկուած է. զամ վե-
րջիւնն որ ի սկզբանն իսկ ստուգութիւնը կը վե-
րաբերէր. (առեւ Տ կերպէ)

իսկ այն գերանուան գալով՝ պէտք չէ նոյնացընել մնակը. անկատար ընտ- գերանուան հետ-

(թող՝ որ ընակի ձեւագիտութիւնը ամենեւին զուգակշիռ չէ մոկք. օ-էա-ի ձեւագիտութեան) Առան

զի վելը (§ 7) տեսանք որ յիշեալ գերանունը հայերէնի մէջ կը ներկայացրուի Են բառվ որ “մի,

նշանակութիւնն ուներ. իսկ եթէ այն նոյն դերա-
նուան այլակերպ մէկ ձեւն էր՝ իմաստի մեծ տար-